

2011-(04)apr-06: dag 20

Enkelt sätt att hitta fel i en kod:
paritetskontrollbit (jämför med sista siffran i personnummer).

670723-146

↓

12, 7, 0, 7, 4, 3, 2, 4, 12

↓

1, 2, 7, 0, 7, 4, 3, 2, 4, 1, 2 Summa: 33

$$33 + \underline{7} = 40 \equiv 0 \pmod{10}$$

↓

670723-1467

Lite allmännare:

(paritets)kontrollmatris

$$H = \underbrace{\begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & \cdots & 0 \\ \vdots & \ddots & & & & & & & \end{pmatrix}}_n \Bigg\}^m \quad m \times n \text{ 0/1-matris}$$

Till H hör en linjär kod

$$C = \{x \in \mathbb{Z}_2^n : \underbrace{Hx}_{(m \times n)x = n \times 1} = \underbrace{0}_{n \times 1}\} \quad \text{med dimension } n - \text{rank } H$$

antalet linjärt oberoende rader i H .

Enkelt fall:

$$H = \begin{pmatrix} I & B \\ m \times m & m \times (n - m) \end{pmatrix}$$

Sista $(n - m)$ positionen kan väljas fritt.

$$\text{Vad är } C \text{ om } H = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix} ?$$

x_2 och x_4 kan vara godtyckliga,

då bestäms x_1, x_3 :

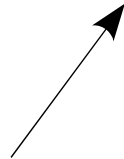
$$x_1 + x_2 + x_4 = 0 \Rightarrow x_1 = x_2 + x_4$$

$$x_2 + x_3 = 0 \Rightarrow x_3 = x_2$$

(i \mathbb{Z}_2)

$$C = \{0000, 1001, 1110, 0111\}$$

x_2 :	x_4 :
0	0
0	1
1	0
1	1

Sats: Om H inte har någon kolonn = 0 samt att alla kolonner är unika, så rättar C ett fel.

Koden som ges av H.

Ty: Vi skall se att $\omega_{\min} \geq 3$

$Hc = 0$ och $\omega(c) = 1$ skulle ge nollkolonn i H.
 $Hc = 0$ och $\omega(c) = 2$ ger två lika kolonner.

Med sådana H är det lätt att rätta ett fel (på position i)

Om vi tar emot $z_{n \times 1} = c + e = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix}$

← rad i

↑
kodord i koden

Så $H_z = Hc + He = H$:s i:te kolonn.

= 0 eftersom c är ett kodord

Exempel:

$$H = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix} \quad \text{rättar enligt stsen minst ett fel.}$$

Vi tar emot $z = 11011$, vad sändes?
(Förutsätt att bara ett fel uppstod.)

$$Hz = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} = H\text{:s första kolonn}$$

Så första biten (siffran) är fel. $\Rightarrow c = 01011$

Hammingkod: H med alla kolonner unika och inte 0.

$$\underbrace{r \times (2^r - 1)}_{\text{Maximal bredd}}$$

Exempel:

$$r = 2 \\ 2^r - 1 = 3$$

$$H = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

r stycken ger x_1, x_2, \dots, x_r uttryckta i resten.

$$\text{Dimension: } k = 2^r - r - 1$$

$$\text{Minsta avstånd: } \delta = 3$$

$$\text{Längd: } n = 2^r - 1$$

$$|C| = 2^k = 2^{2^r - r - 1}$$

Sfärpackningssatsen med $e = 1$:

$$|C| \left(1 + \binom{n}{1} \right) \leq 2^n$$

\Downarrow

$$2^{2^r - r - 1} \cdot \underbrace{(1 + n)}_{2^r} \leq 2^n$$

\Downarrow

$$\underbrace{2^{2^r - 1}}_{2^n} \leq 2^n$$

\Downarrow

$$2^n \leq 2^n$$

Likhet!
Perfekta koder.

Exempelet:

$$H = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 \end{pmatrix} \quad \begin{array}{l} Hx = 0 \\ \text{ger: } C = \{000, 111\} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} Hx = 0 \\ \left(\begin{array}{ccc|c} 0 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 \end{array} \right) \Leftrightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \end{array} \right) \end{array}$$

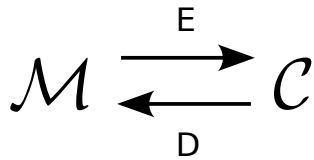
$$\begin{array}{ll} H \text{ ger:} & x_2 + x_3 = 0 \quad (\text{rad 1}) \\ & x_1 + x_3 = 0 \quad (\text{rad 2}) \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} \text{Alltså:} & \text{Antingen} \quad x_2 = 1 \Rightarrow x_3 = 1 \ \& \ x_1 = 1 \\ & \text{eller} \quad x_2 = 0 \Rightarrow x_3 = 1 \ \& \ x_1 = 1 \end{array}$$

Kryptering (mest RSA)

Koder för att skydda information från obehöriga

Allmänt:

\mathcal{M} — Meddelandet i klartext

\mathcal{C} — Chiffer, krypterad text

E — Kryptering

D — Dekryptering (avkryptering)

$$D = E^{-1}$$

Klassiskt chiffer: byta bokstäver,
vanligtvis måste då E och D vara hemliga.

Ny idé: (Diffie, Hellman, 1976)

Offentlig nyckel E : allmänt känd, men så pass komplicerad
att det är svårt(!) att bestämma inversen, D .

Kallas envägsfunktion.

Exempel på sådant system:

RSA (Rivest, Shamir Adleman)

Simon Singh: Kodboken (☺)

Fermats lilla sats är grunden till RSA.

Fermats lilla sats

Om p är ett primtal och $a \in \mathbb{Z}_p \setminus \{0\}$:

$$a^{p-1} = 1 \quad \text{i } \mathbb{Z}_p \quad (a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p})$$

$$\begin{aligned} p \nmid a &\Rightarrow p \mid a^{p-1} - 1 \quad \text{i } \mathbb{Z} \\ p \mid a^p - a &\quad \text{alla } a \end{aligned}$$

Exempel:

$$5^6 = \{5^6 = 5^{7-1}\} = 15625 = 2232 \cdot 7 + 1$$

Ty: $a \in \mathbb{Z}_p \setminus \{0\}$

En grupp med multiplikation, med $p - 1$ stycken element.
Så $a^{p-1} = 1$ i \mathbb{Z}_p .

Följdsats:

Låt p, q vara olika primtal

$$n = pq, m = (p - 1)(q - 1)$$

$$s \equiv 1 \pmod{m} \Rightarrow x^s \equiv x \pmod{n} \quad \text{för alla } x \in \mathbb{Z}$$

Ty:

$$s = 1 + k(p - 1)(q - 1), \text{ något heltal } k$$

$$\begin{aligned} x^s - x &= x(x^{k(p-1)(q-1)} - 1) = x((x^{p-1})^{(q-1)k} - 1) \equiv \\ &\equiv x(1^k - 1) = x(1 - 1) = x \cdot 0 = 0 \end{aligned} \quad (\text{mod } p, q)$$

$$p, q \nmid x^s - x \quad \text{så} \quad n = pq \nmid x^s - x$$

dualprimtal

RSA-systemet på på satsen:

Tag två olika stora(!) primtal, p, q . ($\sim 10^{150}$)

Beräkna $n = pq$, $m = (p - 1)(q - 1)$

Välj e med $\text{sgd}(e, m) = 1$ och

finn d med $ed \equiv 1 \pmod{m}$ (Euklides' algoritm)

Offentliggör n och e , men hemlighåll d (kasta m).

$$E(x) \equiv x^e \pmod{n} \quad E : \mathbb{Z}_n \rightarrow \mathbb{Z}_n$$

$$D(x) \equiv x^d \pmod{n} \quad D : \mathbb{Z}_n \rightarrow \mathbb{Z}_n$$

$$\text{Gäller enär } D(E(x)) \equiv (E(x))^d \equiv (x^e)^d = x^{ed} \equiv x \pmod{n}$$

$$\therefore D(E(x)) = E(D(x))$$

E är en envägsfunktion (gör det klurigt) ty det är (troligen) svårt att primtalsfaktorisera stora tal.

Elektronisk signatur

B skickar till A:

$$E_A(D_B(x)) \text{ eller } D_B(E_A(x))$$

För att läsa det gör A:

$$D_A(E_A(D_B(x))) = D_B(x) \text{ och så:}$$

$$E_B(D_B(x)) = x \quad (E_B \text{ är offentlig})$$

Kan läsas bara av den som har tillgång till D_A (alltså A) och bara skrivits av den med D_B (alltså B).

Alternativt:

Offentliggör $D(x)$, alla kan läsa med E ,
men bara den som hade D kunde ha skrivit det.

Hur får man tag i stora primtal, p, q?

Det finns ganska gott om primtal.
Sannolikheten för att ett tal ska vara primtal:

$$\text{täthet} \sim \frac{1}{\ln n}, \quad n = \text{längden av talet}$$

det svåra är dock att känna igenom dem, hur gör vi?

Primtalitetstest

Pröva faktorer $(\sqrt{n} \approx 10^{75})$

Fermats lilla sats!

Fermattestet:

(Med bas b) för primtalitet hos N

Är $b^{N-1} \equiv 1 \pmod{N}$?

Nej: N sammansatt, ej primtal.

Ja: Vi vet inte säkert.

Pseudoprimtal (bas b)

Sammansatta tal som klarar testet

Till exempel för bas 2:

$$341 = 11 \cdot 31$$